

פרק י"ג

פרק זה ילמד באופן בקיאותי. עבור מורים שיש באפשרותם להרחיב, הבאנו את ההרחבות הבאות:

שתי היחידות הבאות יילמדו בשיעור אחד באופן אקסטנסיבי, כיוון שהיחידה השנייה מלמדת על שמות של מקומות בנחלת שבטי עבר הירדן.

יחידה 29 - הארץ הנשארית וגבולות עבר הירדן המזרחי (א'-ו"ד)

פרק י"ג | ספר יהושע | פרק י"ג | 53

פרק י"ג | ילמד בבקיאות

ספר יהושע		חלוקת הארץ		כיבוש הארץ		הכניסה לארץ	
סוף ימי יהושע	סוף ימי יהושע	המזרח	ערב	המזרח	המזרח	המזרח	המזרח
בשנים	בשנים	בשנים	בשנים	בשנים	בשנים	בשנים	בשנים
כ"ד	כ"ב	כ"א	כ"א	כ"א	כ"א	כ"א	כ"א

באורי קלים

הארץ הנשארית - חלקי הארץ שצריכים לא נכבשה ומצוה לישב אותה והיא ככלל ארץ כנען שהוכרחה.

"עלילות הפלשתים" - מחזות אודי הפלשתים.

"שירי פלשתים" (פסוק ג) - שירים על פלשתים.

"זקן בא בימים" (פסוק א) - זקן נאדר.

"הפקד לישראל בגולות" (פסוק ו) - הנהל את הארץ לישראל באמצעות גול.

יחידה 29 - הארץ הנשארית וגבולות עבר הירדן המזרחי (א'-ו"ד)

- סדרו את המשפטים על פי סדר הופעתם בפרק:

___ ה' מודיע ליהושע שיש לו תפקיד נוסף לפני מותו: חלוקת הארץ לשבעה שבטים ולחצי שבט המנשה.

___ ה' אמר ליהושע שהוא זקן, אך נשאר הרבה מאוד מהארץ לרשת.

___ ה' הודיע ליהושע שהוא יירש את כל הגויים הנותרים בארץ מפני בני ישראל.

שאלת חשיבה מדוע לדעתכם דווקא בעת הזאת (אף שלא נכבשה כל הארץ) ה' מצוה את יהושע לחלק את הארץ?
- לכמה שבטים היה צריך יהושע לחלק את הארץ?
- איילו שבטים כבר קיבלו את נחלתם מידי משה?
- איזה שבט לא קיבל נחלה?
- מה אפשר ללמוד על מעלתו הרוחנית של שבט הלוי לאור פסוק י"ד?

הקדמה

כמסופר בספר דברים (פרקים ב'-ג'), משה רבנו כבש את שטחי עבר הירדן המזרחי, שבהם התיישבו השבטים ראובן, גד וחצי מנשה. שטחים אלו שוכנים בימינו במדינת ירדן. צדו המזרחי של השטח הוא אזור מדברי, וצדו המערבי, השוכן על שפת הירדן, הוא אזור פורה.

בניגוד להשלמת כיבושי משה רבנו, יהושע עדיין לא כבש חלקים נרחבים בארץ. שטחים אלו נמצאים בעיקר באזור מישור החוף - מהנילוס בצדו המזרחי ועד לבוא חמת³⁷ השוכנת בצפון ארץ ישראל. כמו כן, ישראל לא כבשו את שטחו של הגשורי, השוכן בצפון מדינת ירדן, במובלעת שסביבה שטחים ישראליים.

37 נחלקו החוקרים האם מדובר באזור צפון סוריה הגובל עם טורקיה, או באזור דרום סוריה השוכן במקביל לבקעת הלבנון, בדרום מזרח לבנון של ימינו.

עיסוק בתכנים המרכזיים

נקודות לדיון

1. מה בא לתאר הפסוק "ויהושע זקן בא בימים"?
2. מדוע הקב"ה מצווה על חלוקת הארץ, אף שלא כל השטח נכבש?
3. האם קיים הבדל בין מעמדו של עבר הירדן המזרחי לבין מעמדו של עברו המערבי?

אפשרויות למענה ולדיון

יהושע מתואר כ"זקן בא בימים", ונראה שאין הכוונה רק במובן הפיזי אלא גם במובן הרוחני. כלומר, יהושע עומד לסיים את תפקידו בכיבוש הארץ, ולכן הקב"ה מצווה עליו עתה לחלק את הארץ לשבטים, "כשם שמשוה רבנו הנחיל את השבטים בעבר הירדן המזרחי, כך יהושע ממשיך את משימתו לא רק בכיבושה של הארץ אלא גם בהנחלתה לישראל"

המסרים העולים מן היחידה

ערך ההתיישבות בארץ: יהושע לא רק כובש את הארץ אלא גם דואג להתיישבות של העם בכל מקום בארץ.

יחידה 30 - רשימת ערי ראובן, גד וחצי המנשה (ט"ו-ל"ג)

54 ספר יהושע | פרק י"ג

יחידה 30 - רשימת ערי ראובן, גד וחצי המנשה (ט"ו-ל"ג)

6. הקיפו בעיגול את המקומות הנמצאים בחלת השבטים הבאים:
 ראובן - הר העמק, בעל מעון, הר חבור, אשדות הפסגה, חשבון, דיבון, יהצה, עברית.
 גד - סוכות, רמת המצפה, יעור, רמת שלמה, שיטים, מחניים, ערי הגלעד.
 חצי מנשה - בשן, מחניים, חוות יאיר, חוות דוד, צפון, ארעי, תל שבע, עשתרות.

7. מצאו במפה את כל המקומות שהקפתם.

8. צבעו כל נחלה בצבע אחר (בצבעי עיפרון במרומם).

הקדמה

אחרי שלמדנו ששטחים נרחבים בעבר הירדן המערבי לא נכבשו, נלמד על השטחים בעבר הירדן המזרחי שכבר נכבשו והונחלו. השבט הדרומי הוא שבט ראובן, שנחלתו מקבילה לחלק הצפוני של ים המלח. השבט האמצעי הוא גד, שנחלתו מקבילה לכל אורך נהר הירדן. השבט הצפוני הוא מנשה, שנחלתו שוכנת באזור מרכז מדינת ירדן של ימינו ובצפונה.

יחידה זו היא גיאוגרפית לחלוטין, ולכן מבחינת התוכן שמנו דגש על הפסוק האחרון בפרק, המתייחס לשבט לוי.

עיסוק בתכנים המרכזיים

נקודות לדיון

1. כיצד אפשר ללמוד מהפסוקים על מעלת שבט לוי?
2. מדוע יש צורך לחזור גם בפסוק ל"ג וגם בפסוק י"ד על אותו רעיון?

אפשרויות למענה ולדיון

שבט לוי לא קיבל נחלה כיוון שה' הוא נחלתו, כלומר הם היו מיועדים לעבודת ה' במקדש וללמד תורה את עם ישראל.

ייתכן שפסוק ל"ג חוזר על פסוק י"ד מהסיבות הבאות: 1. ישנו צורך להדגיש שבשני עברי הירדן ישנן ערים מיוחדות ללוויים; 2. הפסוק הראשון מדבר על הכהנים, ולכן נאמר בו "אשי ה' הוא נחלתו", כלומר הכהנים שזוכים לאכול מהקורבנות. בפסוק השני לא מוזכר כל זאת, ומכאן שמדובר על כל הלוויים.

המסרים העולים מן היחידה

מעלת עבודת ה': שבט לוי נבחר לשרת את ה'. בחירה זו מקדשת אותם ונותנת להם תפקיד חשוב בהרבצת התורה בעם ישראל ובעבודת בית המקדש.